

С. П. Стеценко,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту будівництва Київського національного
університету будівництва і архітектури

ОБЛІКОВІ СИСТЕМИ РІЗНОГО РІВНЯ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

S. Stetsenko,
Ph.D. in economics, associate professor department, Kyiv National University of Construction and Architecture

REGISTRATION SYSTEMS OF DIFFERENT LEVEL AS BASIS OF PROVIDING OF ECONOMIC SECURITY

Стаття присвячена питанням інформаційного забезпечення досліджень економічної безпеки держави та регіонів. Описані найважливіші індикатори, що характеризують економічну безпеку.

Article is devoted to research information support the economic security of the state and the regions. The most important indicators that characterize economic security.

Ключові слова: економічна безпека регіону, загрози економічній безпеці, економічна безпека держави, порогові значення та критерії економічної безпеки.

Key words: economic security of the region, the threat of economic security, economic security state thresholds and criteria for economic security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблематика економічної безпеки протягом останнього десятиліття стала об'єктом посиленої уваги не лише представників вітчизняної науки, а й владних структур, політичних партій, науковців, широкої громадськості. Не можна стверджувати, що ця тематика не досліджувалась у радянський період, але інтерес зріс з моменту економічних перетворень і системної кризи української економіки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Про важливість проблем економічної безпеки свідчить те, що багато вчених у своїх економічних дослідженнях торкалися цих питань. Серед вітчиз-

няних науковців варто виділити праці Д. Ковальова, Г. Пастернак-Таранушенка, В. Пономарьова, А. Кірієнка, Н. Послужну, Я. Базилюка, В. Мартинюка. Економісти близького зарубіжжя А. Абалкін, А. Архіпова, А. Прохоровський, В. Сенчагов, А. Таркін, А. Одінцов, Є. Олейніков, В. Тамбовцев також досліджували проблематику економічної безпеки держави, регіонів та суб'єктів господарювання.

МЕТА СТАТТІ

Метою цього дослідження є висвітлення питань інформаційного забезпечення досліджень проблем забезпечення економічної безпеки об'єктів макrorівня (галузей, регіонів), а також суб'єктів господарювання.

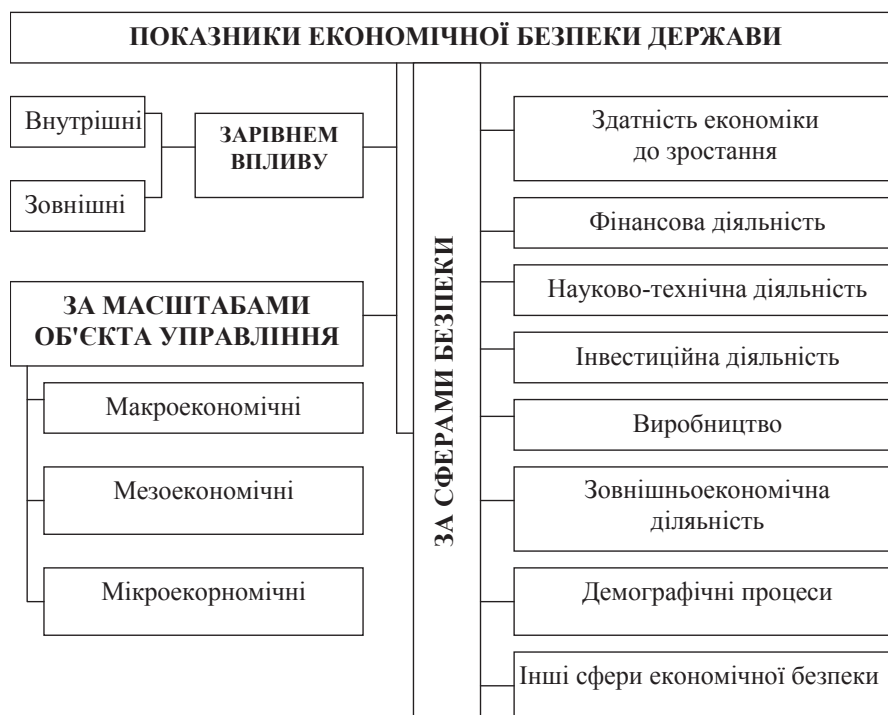

Рис. 1. Показники економічної безпеки держави

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найважливішим феноменом ринкової економіки слід вважати економічний простір як універсальну форму існування та взаємодії суб'єктів економічної поведінки.

Економічний простір містить не лише сфери відносин людей із приводу виробництва життєвих ресурсів, але і сфери їх розподілу, а також відтворення самих суб'єктів господарювання [7].

Воно має багаторівневу структуру, у якій можна виділити: макроекономічний простір глобального рівня; економічний простір міждержавних господарюючих асоціацій; державний економічний простір; галузевий економічний простір, регіональний економічний простір, економічний простір низового самостійного господарюючого суб'єкта [8].

Найважливішою якісною характеристикою економічного простору слід вважати економічну безпеку.

Економічну безпеку можна визначити, як певний рівень конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів, а також кількісних та якісних параметрів захищеності економічного простору від впливу несприятливих факторів.

Безпека як економічна категорія припускає підтримку економіки на тому рівні розвитку, який забезпечуватиме нормальний рівень життєдіяльності населення, зокрема, його зайнятість, можливості подальшого економічного зростання, підтримка в робочому стані всіх систем, необхідних для успішного розвитку та створення умов життя населення [1].

Система забезпечення економічної безпеки орієнтована на вирішення наступних завдань: діагностика та прогнозування загроз економічній безпеці, розробка і реалізація заходів щодо підвищення рівня

економічної безпеки, оцінка результатів їх впровадження.

Розглянемо основні показники економічної безпеки відповідно до масштабів об'єкта управління.

При характеристиці досліджуваної категорії в зазначеному розрізі варто визначити 3 рівня об'єктів:

- макроекономічні (держави);
- мезоекономічні (галузь, регіон);
- мікроекономічні (окремі суб'єкти господарювання).

Зупинимось на першому рівні об'єктів управління.

Слід зазначити, що економічна безпека держави досліджується на підставі найширшого спектра показників, що стосуються певних видів діяльності (рис. 1): фінансової, інвестиційної, науково-технічної, зовнішньоекономічної і т.д.

На рис. 1 представлені лише узагальнені блоки, кожен з яких має складну систему розрахункових показників та узагальнених даних.

Економічна безпека держави ґрунтується на вивченні та аналізі інформації, сформованої в системі макроекономічного обліку. Дана облікова система почала розвиватися в другій половині 20 століття через розробку певних принципів оцінки та специфічної облікової формалізації, що дозволяють забезпечити узагальнення мікроекономічних даних для одержання необхідних макроекономічних величин. Це сформувало специфічну облікову систему, спрямовану на створення національного рахівництва країни, найважливішою характеристикою якої є додана вартість [1].

Слід зазначити, що значний спектр даних формується шляхом узагальнення показників бухгалтерської і статистичної звітності окремих господарських суб'єктів. Для одержання макроекономічних даних використовуються і специфічні методики, що мають своєю метою одержання порівнянної інформації на макrorівні (зок-

рема, оцінка непроданої продукції за поточними ринковими цінами) [3].

При розгляді мезоекономічного рівня управління слід окреслити коло факторів, що впливають на економічну безпеку. Серед них слід виділити:

- високий рівень промислового розвитку;
- нерівномірність економічного розвитку, концентрація промислових об'єктів у декількох містах;
- обсяги природних ресурсів;
- професійна підготовка кадрового потенціалу.

Опосередковано економічну безпеку регіону характеризують наступні показники:

- доходи населення (відношення душевих грошових доходів до прожиткового мінімуму, відношення душевих грошових доходів до вартості мінімального продовольчого набору, душеві грошові доходи з корегуванням на коефіцієнт відмінностей у вартості життя);
- рівень бідності (частка населення з доходами нижче прожиткового мінімуму, рівень крайньої бідності);
- зайнятість (рівень загального безробіття, рівень зайнятості економічно активного населення, рівень зареєстрованого безробіття, рівень тривалого безробіття);
- здоров'я населення (очікувана тривалість життя, дитяча смертність, захворюваність ВІЛ/СНІД);
- безпека життя.

Впродовж дослідження варто зазначити перелік індикаторів економічної безпеки регіону, що одержуються з облікових систем різного рівня. Сукупність показників можна розподілити на такі блоки:

- показники економічного зростання (динаміка й структура ВРП, рівень інвестиційної привабливості, темп інфляції, питомий ріст регіону у ВВП країни й ін.);
- рівень і якість життя (валовий внутрішній продукт і валовий регіональний продукт на душу населення, диференціація доходів і ін.);
- підтримка наукового потенціалу регіону (частка витрат на науку у валовому продукті, кількість працюючих у наукомістких галузях і ін.);
- визначення й забезпечення необхідного державного регулювання економічних процесів регіонального рівня, здатне звести до мінімуму вплив внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці.

У макроекономічному обліку слід відображати структурні особливості об'єктів управління:

- галузева структура зайнятості, економічний розвиток і рівень доходів населення, вікова структура, гендерні відмінності;
- специфіка регіонів за рівнем бідності: слабозвинені регіони з максимальним рівнем бідності; менш розвинені регіони з високим рівнем бідності; середня зона; менш проблемні регіони; відносно благополучні регіони України.

ВИСНОВКИ

Системи економічної безпеки держави, регіону взаємозалежні і є елементами загальної системи, що дозволяє здійснювати комплексний аналіз загроз економічної безпеки на основі формування облікової інформації відповідного рівня.

Література:

1. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С. Власюк; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. — К., 2008. — 48 с.
2. Герасимчук З.В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення / З.В. Герасимчук, Н.С. Вавдіюк. — Луцьк: Надстир'я, 2006. — 244 с.
3. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л.В. Гнилицька // Вісник Східно-українського національного університету ім. В.Даля, — 2011. — №3 (157), ч.2.
4. Ільяшенко С.М. Складові економічної безпеки підприємства і підходи до їх оцінки / С. М. Ільяшенко // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 3. — С.12—19.
5. Моніторинг соціальних процесів в Україні / За ред. І.К. Бондар, Г.В. Ярошенко, В.І. Науменко, Н.А. Соколенко. — К.: Знання, 1999. — 260 с.
6. Олейников Е.А. Экономическая и национальная безопасность. — М.: Экзамен, 2005. — 766 с.
7. Пономаренко В.С. Концептуальні основи економічної безпеки / В.С. Пономаренко, С.В. Кавун. — Харків: ХНЕУ, 2008. — 265 с.
8. Шнипко О. С. Види і чинники безпеки ієрархічних економічних систем: теоретико-методологічний аспект / О.С. Шнипко // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 5. — С. 78—85.

References:

1. Vlasjuk O.S. (2008), "Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku", Nats. in-t probl. mizhnar. bezpeky pry Radi nats. bezpeky i oborony Ukrainy, pp. 48.
2. Herasymchuk, Z.V. and Vavdiuk N.S. (2006) "Ekonomichna bezpeka rehionu: diahnostyka ta mekhanizm zabezpechennia", Luts'k: Nadstyr'ia, pp. 244.
3. Hnylyts'ka L. V. (2011), "Oblikovo-analitychna informatsiia iak vyznachal'nyy chynnyk zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky sub'iektiv hospodariuvannia", Visnyk Skhidno-ukrains'koho natsional'noho universytetu im. V.Dalia, vol. 3 (157), pp. 2.
4. Il'yashenko S.M.(2003), "Skladovi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva i pidkhody do ikh otsinky", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 3, pp. 12—19.
5. Bondar, I.K. Yaroshenko, H.V. Naumenko, V.I. and Sokolenko. N.A. (1999), "Monitorynh sotsial'nykh protsesiv v Ukraini", Naukova dumka, Kyiv, Ukrain.
6. Olejnikov E.A. (2005), "Ekonomicheskaya i natsional'naya bezopasnost'", Naukova dumka, Kyiv, Ukrain.
7. Ponomarenko, V.S. and Kavun, S.V. (2008), "Kontseptual'ni osnovy ekonomichnoi bezpeky", Naukova dumka, Kharkiv, Ukrain
8. Shnytko O. S. (2006), "Vydy i chynnyky bezpeky i ierarhichnykh ekonomichnykh system: teoretyko-metodolohichnyy aspekt", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 5, pp. 78—85.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2013 р.